

GAZETA TRANSILVÂNIEI

Onor.

991

Biblioteca Universităţii

PROPRIETARĂ-ASOCIAȚIUNEA „ASTRA” BRAȘOV
Către de două ori pe săptămână prin îngrădirea
Comitetul de redacție.
Medierete tipografică „Astra” nr. 102.
Pagini 4-6-8 lei 3.

STEAG RIDICAT LA

1838

GHEBARIȚIU

ȘI SFINȚIT DE LUPTELE PURTATE SUB CUTELE LUI
DE ATĂȚIA URMAȘI, ÎN FRUNTE CU

MUREȘENII

REDACȚIA ADMINISTRATIA

B-dul REGELE FERDINAND Nr. 12 Tr. 1513
Abonamentul anual lei ... Autorități și Societăți lei
Anunțuri și reclame după tarif.

Nr. 48

Inreg. Trib. Braşov E. II No. 6. II. 71/943

Sâmbătă 26 August 1944

Anul 107

Două aniversări

de Eugen Hulea

Mai presus de repertoriul cotidian al războiului actual există câteva probleme la o „ordine de zi” românească, pe care frământarea lumii de azi, oricât este ea de serioasă, nu le poate înlătura din conștiința noastră.

Intre aceste puncte de sprijin, care au caracterul de normative imperative, sunt două, de care calendarul nostru național se apropie iminent, reactualizându-le cu o pregnanță, în fața căreia sensibilitatea conștiinței noastre etnice nu se poate eschiva prin mutism sau indiferență vinovată.

Este vorba de două hotărâri de mare răsunet istoric, dintre care una s'a luat în 28 Aug. 1916 în aeropagul dela București, iar cealaltă aiurea, dincolo de granițele și de voința noastră, în 30 Aug. 1944.

Una, cea dintâi, a însemnat despicare de zări, minune de Sfântă Marie, prin care s'a ridicat cortina opacă ce se înstăpânise de veacuri peste destinul unei nații — un act de dreptate și de izbândă, socotit de noi definitiv și etern.

Cealaltă, a doua, este cea mai masivă lovitură de ciocan, prilejuită de forța necrutătoare a unui destin conspirativ, secundat din plin de o deficiență dureroasă și permanentă, din interior.

Una este apoteoză de virtuți eroice luptătoare, cealaltă ispășire cruntă de păcate.

Istoria astfel va înregistra cele două aniversări de care ne preocupăm.

Noi, firește, am putea scrie altfel, sub imperiul amintirilor proaspete și a viziunii lor directe, de care am avut parte.

Am putea, dar nu o facem, căci prin invocarea lor lirică nu impresionăm nici istoria și nici urmașii, de vreme ce prea bine știm, că lacrimile și suferințele nu pot fi anexate la doazul actelor justificative, căci ele sunt experiențe subiective, care nu resistă transferului până la scaunul de judecată a viitorului.

Înlăturând deci lacrima, care ar putea falsifica perspectiva spre ziua de mâine și apăsând cu violență peste svăcnirile acelei inimi românești, care ar vrea alt ritm de viață — noi constatăm numai atât, că în coordonatele noastre naționale cele două date se combat și se exclud, prin însăși natura lor, atât de înverșunat și categoric, încât una din ele trebuie să dispară în fața puterii celeilalte,

Iar trupurile și sufletele noastre sunt pline de ecourile acestei lupte — și întreg neamul este prins în vârtoarea antitezei.

Procesul este în plină desfășurare — dar dezbaterile cea mare și hotărâtoare nu a ajuns încă la scadență. Dar va veni, cu siguranță inexorabilă și pe curând.

Istoria nu se înfioară, ci privește și așteaptă, rece și obiectiv, cântărind locul de vrednicie și răsplată, pe care îl va acorda biruitorului.

La răscrucea împărățiilor moarte — psalmodiind pe salbă de mătăanii întunecate, neamul așteaptă împlinirile vremii, sub zodia celor două aniversări.

Birocrațism

de
Ion Colan

N'am aplaudat niciodată formalismul birocrat sterp, consumator de energii în mod inutil, dăunător bunului mers al instituțiilor de stat.

Cu atât mai puțin azi.

Nu se poate imagina ceva mai descurajant pentru contribuabil decât încălcarea lui în ițele unor hărții cerute de legi, para-legi și dispozițiuni ministeriale, când lucrul s'ar putea face simplu, repede și fără atâtea hârtoage din care nimeni nu se mai poate descurca.

Trag la jug bieții funcționari, dar fiindcă jugul e greu, trag cum pot. E suficient să-ți arunci ochii pe o chitanță dela Administrația Financiară, ca să-ți dai seama că omul care a scris o n'a avut timp nici să-și tragă sufletul: de-abia poți descifra suma plătită, de-abia îți poți citi numele pe această chitanță.

Nu, n'avem de ce să-i învidiem pe funcționarii de stat. Se luptă cu cantități enorme de maculatură, ca odată ajunși la scopul lucrului, pe acesta să-l facă în viteză, epuizați de tot inutilul lucru făcut până să ajungă acolo.

Se înțelege dela sine că ne doare inima de ce se întâmplă din pricina acestui birocratism oficial, îl semnalăm și noi, cerem să se ia măsuri și dacă nu se vor lua, vom spune și noi, cum spunea Coșbuc: Nu se vor lua și gata!

La urma urmei Statul se gospodărește cum vrea și cum se pri-

zepe. Specialiștilor lui le-ar reveni datoria de-a face curățenie în casa cea mare.

Când, însă, autoritățile de stat supun aceluiași formalism și instituțiunile particulare, unde totul e simplificat la maximum — și tocmai de aceea merg bine — e datoria noastră să ne formulăm părerile, ele reprezentând părerea tuturor instituțiilor particulare; și de asta ar trebui să se țină seamă.

Este de neînchipuit câte statistici, câte tabele, câte formulare, la câte întrebări năstrușnice nu trebuie să răspundă o întreprindere comercială sau industrială în intervalul de 30 de zile, câte are o lună și asta când?

Atunci când funcționarii întreprinderilor au fost dispersați în patru vânturi, când la „centru” n'a mai rămas decât absolut stictul necesar pentru întreprindere, când ore întregi le pierdem cu toții în prealarmă și alarmă, ca să nu mai vorbim de bombardamente, când nu știi cum să simplifici mai mult tot ce ai de făcut, ca să poți termina în timp util.

Tocmai atunci îți vine o circulară, trasă la șapirograf cât mai indiscifrabil, cu 20 de întrebări pentru care ar trebui să răscolești toată arhiva, cu încă vreo două ajutoare lângă tine.

Știm și noi ce e o întreprindere, și nu din auzite. Citim și noi

Continuare în pagina 6-a

Monumentul lui George Coșbuc

de V. Branisce

În capitala țării a avut loc desvelirea monumentului funerar al poetului George Coșbuc. Ridicat din inițiativa stăruitoare a unor scriitori, grupați în jurul ziarului „Ardealul” și din obolul tuturor ce simțeau o necesitate de afirmare refractară a conștiinței noastre ultragiutate într-o vreme când părea că înțolul tăcerii acoperă cea mai vie problemă a existenței neamului, monumentul dela Bellu n'a putut fi cinstit așa cum se cuvenea de întreaga suflare românească. Împrejurări excepționale provocate de consecințele războiului au împiedecat pe mulți să fie de față la această pioasă ceremonie.

Alte împrejurări, mai vitroge încă, au tras o linie despărțitoare între frați, lăsându-ne fără apărare, dincoace și dincolo. Astfel neamul n'a putut fi de față la desvelirea crucii lui George Coșbuc în plenitudinea vigoarei sale. Când în flecare clipă ne pleură din rânt deschise vloga, când țărushi proaspăt bătuți ne taie și închid drumurile de totdeauna, numai căile gândului și ale sufletului ne sunt deschise pentru toți deopotrivă.

Pe aceste căi am ingenunchiat cu toții în fața monumentului dela Bellu și în ziua târnosirii lui am reînnoit un vechiu legământ. Ne-am legat cu sporită tărie să urmăm cu sfîntenie moștenirea bardului dela Năsăud. Să nu ne abatem din drumul pe care marșul lui dragoste de neam și glie ni l-a evocat cu vigoare și entuziasm.

În versurile inspirate ale lui George Coșbuc găsim astăzi cel mai autentic îndreptar al încercărilor prezente. Ele izvorăsc din adâncurile multimilenare ale neamului românesc și ne desvăluie aspectul permanent al vieții țărănilor, al trăirii lui simple și sănătoase în mijlocul naturii, dar mai ales ne desvăluie ce este etern în sufletele noastre.

Specificul românesc se desprinde din versurile lui Coșbuc ca mireasma îmbătătoare a grădinilor în miez de noapte.

Dârzenia în luptă și rezemnarea în suferință sunt trăsăturile dominante ale operei lui Coșbuc și sunt singura zestre pe care ne-au lăsat-o generațiile de înaintași ce-au luptat și au păținit pentru împlinirea destinului românesc.

Pagini postume

Vlaicu Bârna:

Brume

Ed. „Miron Negru”. Sighișoara

de Aurel Marin

Moț de origine, d-l Vlaicu Bârna e un desrădăcinat, mistuit de alte visuri decât ale celor rămași pe meleagurile natale, ridicat într'un mediu străin de sbuciumul acestora; din tot ceea ce ar fi putut să-l impresioneze, n'a păstrat decât dragostea de munți și de singurătățile lor tulburătoare.

Cartea se deschide cu rândurile mai jos transcrise, memento pentru orice culegere de versuri contemporane, în care plutește ceva din neliniștea metafizică a versurilor ce vor urma:

„Primește aceste pagini de meditații grave, — pe care El, Demonul Sin-

gurătății, marele stăpân al Umbrelor, mi le-a împărțit în decursul lungilor noastre întrevederi. Poate te vei descoperi, aici, în atmosfera mistuitorului vis care ne tulbură”.

Deosebit de confracții săi de generație, ardeleni, încă dela acele hieratice *Cubane albe*, dacă lăsăm la o parte preocuparea formală, dela care nu se abate niciunul, autorul *Brumelor* a reușit să înlătore multe, obsedante influențe și ne apare, azi, ca un poet de valoare, matur, de un rafinement excepțional,

Continuare în pag. 2-a

AUTORII „MEMORANDULUI”

de

pr. Octavian Popa

II

Hotărîrea de a se înainta Memorandul fără amânare s'a luat în adunarea din 1892. În absența președintelui *Vincentiu Babeș*, care era bolnav, conferința a deschis-o vice-președintele *Dr. Ioan Rațiu*. La această adunare s'a prezentat și *Dr. Alex. Mocioni*, care de sigur a socotit că acum e „momentul pentru o serioasă acțiune națională”, cum scrie în întâmpinarea s'a din 5 Mai 1887 publicată în ziarele „Luminătorul” și „Tribuna” și trimisă adunării din 1887. Arătând motivele pentru care cei patru membri ai familiei Mocioni nu vor lua parte la adunarea națională din Sibiu, spune că „îndată ce va sosi momentul pentru o serioasă acțiune politică națională, ce poate că se va întâmpla mai curând decât cum o cred unii, fiecare dintre noi va sta la postul său”. Acest moment a fost ales cu prilejul adunării naționale din 1892.

În raportul comitetului, citit de secretarul *Dr. Vasile Lucaci*, referitor la chestiunea memorialului, se spune că comitetul a luat următoarele măsuri:

a) „Ca proiectul de memorial prezentat în conferința generală din 1890, să se multiplice și distribue între membrii comitetului, ca să-l studieze și să-l facă observațiunile, în scopul stilizării definitive din partea comitetului”.

b) „Comembru comitetului *Dr. Aurel Mureșianu* a fost rugat și însărcinat din partea comitetului, ca să compună un memorial politic, menit pentru prezentare la înaltul tron. Distribuirea s'a efectuat iar memorialul prelucrat de domnul *Dr. Aurel Mureșianu* este prezentat comitetului”.

Raportul comitetului se predă unei comisiuni de 40 membri, din care face parte și *Dr. Alexandru Mocioni*.

„Desbaterile, scrie *Păcățianu*, au fost lungi și încocate în comisiune, din cauză că o parte a delegaților era pentru mergerea neamănată cu Memorandul la poalele tronului, pe când altă parte a delegaților, în frunte cu *Dr. Alex. Mocioni*, nu ținea de potrivit momentul pentru săvârșirea acestui pas de mare însemnătate și cerea, ca mergerea cu Memorandul la Viena să fie rezervată altor zile mai prielnice. A fost acceptată însă părerea celor ce erau pentru mergerea fără amânare cu Memorandul la Viena...”

Din procesul verbal luat despre aceste dramatice desbateri, se vede că membrul *Alexandru Mocioni* dă citire unul expozeu al său, în care arată situațiunea generală a patriei și starea specială în care se află în prezent Românii din Transilvania și Ungaria. Iar pentru a marca poziția Românilor față cu această stare, prezintă un proiect de concluz al său, care cuprinde 6 puncte. Totodată cere să se primească acest operat al său drept substract pentru desbatere în comisiune. — Comisiunea în unanimitate dă expresiune bucuriei sale, că vede pe *Alex. Mocioni* în rândurile sale și-i mulțamește pentru pregătirea acestui operat clasic, atât în formă, cât și în cuprinsul său”.

Deschizându-se desbaterea generală asupra operatului numit, comisiunea cu vot unanim primește operatul

O casă istorică

de

Ion Bozdog

La 25 Mai a. c. s'au împlinit 50 ani dela pronunțarea sentinței în pocesul Memorandului.

În vâlvătaia războiului această zi a trecut aproape pe neștiute. Lumea românească, în puținele-i zile de răgaz, este covârșită de greutatea răspunderii cu care este datoare neamului și orice clipă o petrece în rugăciunea sfântă a muncii. Încrестarea clipelor de sbucium ale trecutului cad în exclusivă sarcină a instituțiilor culturale și ale presei.

Comemorarea celor 50 de ani dela sentința Memorandului s'a făcut deci în împrejurări modeste, dar cu toată reculegerea și conștiința răspunderii de către veșnic tânăra noastră „Astra” pe pământul mahnitei noastre Transilvanii și Banat.

În Transilvania de Nord doar șoptitele rugăciuni rostite la mormintele din Sisești, Băsești, Ileanda și Cluj au pătruns printre bulgării încremenți la inimile lui *Vasile Lucaci*, *Badea Gheorghe*, *Teodor Mihali* și *Iuliu Coroianu* și s'au strecurat pe văile Someșurilor până la mormântul lui *Domide* din Rodna. Mucenici ai neamului, condamnați în acel monstruos proces, azi își dorm somnul de veci străjuind glia din nou robită. Stau înfiorați și nu pot înțelege cum au putut fi încătușați din nou pe moșia strămoșescă, răscumpărată odată prin robia lor din Seghedin și Vaț și spălată prin sângele întregului neam între 1916—1919.

În același timp, aci, pe pământul răbdurii și primitor al Transilvaniei libere și gata de orice sacrificiu pentru reintregirea drepturilor țării, căreia i s'a alipit cu libera sa voință, jurându-i credință în vecie, s'au ținut întruniri comemorative.

În fața mulțimilor încercate de răul zilelor ce le trăim, fruntașii „Astrei” a deschis pentru câteva clipe raclele cu faptele sfinte ale înaintașilor. Au depănat firul istoriei ultimilor 50 de ani și au

hrănit inimile însetate ale generației de azi cu strălucirea faptelor săvârșite de marii mucenici. Jertfa lor, ca și cea a celor de azi, a rodit și va rodi în folosul urmașilor. Aceste mărețe fapte sunt adevăratele titluri de revendicări istorice asupra pământului din care suntem hotărâți să ne săvârșim în vrednicie și libertate.

La Turda însă această zi a deschis o rană adâncă și umilitoare în cei ce aceste meleaguri ne-am plecat genunchii.

Casa puternică a președintelui partidului național din Transilvania, casa lui *Dr. Ioan Rațiu*, cel ce a lansat și ridicat la valoare de dogmă pentru întregul neam lozincă: *Drepturile unui neam nu se cerșesc, ele se cuceresc*, casa aceluși viguros luptător care a strigat în fața călailor neamului că *un neam întreg nu poate fi dat în judecată, și că din acuzați noi ne-am transformat în acuzați*, azi e în zăbranic și robie.

Cuibul de românism ce a fost zdrobit cu pietre de vrăjmașii neamului, căutând să-l omoare cu întreaga familie, a ajuns în Țara și era românească în mâna unui străin, absentist.

Nu simte nimeni din cei ce și-au durat palate, conacuri și moșii pe pământul liber al țării la a căror desrobire a contribuit în mare măsură și *Dr. I. Rațiu*, că a sosit ceasul răscumpărării acestui monument național?

Care este sensul sărbătorii mucenicilor neamului dacă le lăsăm în robie cuibul strămoșesc? Dacă nu se va afla altcineva, „Astra” să vină și din obolul anuntat dela întregul neam să răscumpere această casă! Sau Statul să o declare monument istoric și să o răscumpere dela proprietar, așa cum s'a făcut în Bihor cu casa în care s'a născut poetul maghiar *Kölcsey*, autorul Imnului lor național.

Asupra problemei voiu reveni.

neoportun. — b) *Alex. Mocioni* și soții săi declară, că vor respecta votul contrar, dar la executarea activă a aceluia nu vor coopera. — c) Solidaritatea partidului trebuie conservată pentru tot cazul, deci minoritatea se va supune votului majorității. — d) În ședința plenară se va prezenta numai un operat al comisiunii și acela se va primi fără contrazicere. — e) Raportorul comisiunii și membrii noului comitet central se vor lua exclusiv din sinul majorității. f) Asupra propunerilor se va vota mai întâi în comisiune, iar după aceea în ședința comitetului a tuturor delegaților. Ambele votări vor fi nominale, iar pentru cazul, că majoritatea să nu rezulte la ambele voturi pentru una și aceeași propunere, va fi luat în considerare votul obținut în întrunirea tuturor delegaților”.

Rezultatul votului este: în comisiune au votat 18 membri pentru primirea contra-propunerii lui *Brote*, iar 19 membri contra acestuia. În ședința confidențială a tuturor delegaților însă, s'a primit contra propunerea lui *E. Brote* cu 78 voturi, contra 56. — În pct. 8 al procesului verbal se cuprinde declarația lui *Alex. Mocioni* făcută după votare: „Prin votul obținut mai sus alterându-se în un punct esențial proiectul prezentat de *Alex. Mocioni*, pentru că în rezultatul său final, în ceea ce privește prezentarea memoriului, vine la o concluziune cu totul contrară dela cea propusă de dânsul și profesată de dânsul până acuma, atât cu vorba, cât și în scris, *Alex. Mocioni* declară, că în urma modificării făcute, operatul prezentat de dânsul, în forma în care este primit, nu-l mai privește de al său. Comisiunea a țerează la această vedere și decide, că expozeul și respective raportul și proiectul de concluz trebuie scrise ca operat al comisiunii și astfel prezentate în afară”.

După acestea s'a ales noul „comitet central electoral”, care s'a constituit sub președinția lui *Dr. Ioan Rațiu*. Noul comitet în ședințele sale din 25 și 26 Martie 1892 a stabilit textul definitiv al Memorandului, iar în ziua de 28 Mai 1892 s'au întrunit la Viena peste 200 de Români, pentru a înainta regelui-împărat Memorandul.

Ce se desprinde din toate acestea? Autorii Memorandului au fost *Iuliu Coroian* și *Dr. Aurel Mureșianu*, iar comitetul a stabilit textul definitiv. Cum s'a ajuns la legenda, că Memorandul ar fi fost redactat de *Alex. Mocioni*? Expozeul citit de acest distins bărbat al neamului în adunarea națională din 1892 a fost luat de unii drept textul Memorandului și de aci greșeala, alimentată și de patriotismul local, care la Bănățeni e extrem de dezvoltat.

De încheiere așa avea o dorință: „Astra” să publice un istoric amănunțit al acelei epocale mișcări din viața poporului românesc din Ardeal. Crei ci între scrisorile rămase după *Gh. Barițiu*, *Dr. A. Mureșianu*, *Dr. V. Lucaci*, *Dr. I. Rațiu* ș. a. se vor găsi importante însemnări contemporane cum sunt și amintirile lui *Patția*. Pe baza lor și a celor deja publicate se va putea scrie o istorie vrednică de amploarea aceluși eveniment.

drept bază pentru desbaterea specială.

La desbaterea specială cinci din propunerile lui *Alex. Mocioni* se primesc fără modificare, dar punctul 4 al propunerilor, unde *Mocioni* cerea ca memorandumul să fie înaintat la timpul oportun, membrul *E. Brote* propune, ca „acest memoriu să se aștearnă fără amânare”. Referitor la această contra-propunere, procesul verbal ne spune următoarele: „La finea discuțiilor asu-

pra acestui punct, înainte de ce s'ar urma la votare, se trec la protocol următoarele declarații și enunțieri făcute în înțelegere comună: a) *Alexandru Mocioni* în numele său și al soților săi de vederi și principii declară, că dânsii nu pot și nu vor a lua asupra lor nici o răspundere pentru situațiunea ce se va crea și pentru eventualele rele, ce se vor produce prin prezentarea memoriului fără amânare și deci la timp

Stâlpul infamiei

De când e lumea negustorii au fost mai mult sau mai puțin șmecheri.

In vremile de demult însă stâlpînirile au știut să găsească leacul necinștii. Iată ce pătea — pe la anul 1480 — lăptarul care puneă apă în lapte. Ținut întins pe o masă, călăul îi băga o pâlnie în gură și i se turna atâta lapte falsificat pe gât, până când doctorul, — rare era de față la operație, — spunea: destul! omul e gata să plesnească!...

Negustorul care vindea ouă stricate era legat la un stâlp în piața orașului, cu gâtul vârit într'un jug greu, încât abia putea să-și miste capul. Acesta se numea stâlpul infamiei. Golăntimea și copiii erau puși să bombardeze pe negustorul necinștit cu propriile sale ouă stricate.

Ne putem închipui cum le trecea pofta să mai vândă ouă stricate.

Cel care vindeau unt falsificat erau legați de același stâlp, înțepenii în același jug greu. Apoi cu o lovitură îi se îndesa pe creștetul capului un bulgăre mare de unt, din cel falsificat de el. Era pe la amiază. Untul se topea de căldura soarelui și începea să curgă pe față și pe trupul negustorului, în hohotele de râs și batjocurile lumii adunate în jurul păcătoșului.

Domnii Țării Românești de mai demult pedepseau și ei cu groaznice cazne trupești pe negustorii necinștii și pe speculanții care înșelau la cântar.

Astăzi? Slavă Domnului, nu mai e nevoie de stâlpul infamiei. Negustorii zilelor noastre sunt adevărate pilde de cinste și onoare...

O poezie se intitulează *Locuri*, dar ea nu rămâne la cutare sau cutare amănunt peisagistic ci se ridică la un simbol, în timp ce sentimentul covârșitor al trecerii anilor este accentuat astfel:

Amurgul cu zare aprinsă
Fosnește 'n plecatele crengi.
Adoarme pajista — ninsă
De alte văluri de frunze.

Indepărtate urme de ritm poporan găsim în *Oglindă*.

Ar trebui să cităm în întregime *Poem pentru Waldy*, ca pe o tulburătoare confesiune, *Cu ploii de stele și Acasă* pentru neuitate amintiri sau, cel puțin, *Părul bătrân*, reprezentativă pentru întreaga poezie a d-lui Vlaicu Bârna. *Natură moartă* e un interior stilizat cu finețe.

Ca încheiere să luăm exemplul acestor *Momente*, în care calitățile formei se întrec cu acelea ale fondului, dând o bucată de antologie.

Din ce mocnite străfunduri se 'nalță
Ca un fum, privirile tale 'atomate?
Oglinzi curgătoare — apele
Intorc imaginile demult scufundate.

Ai fost pisăre, spre azur cutezătoare,
Ochiul meu te-a pierdut prin înălțimi;
Văzduhul în urma ta mai păstrează
Adierea sborului de heruvimi.

Umbrele, dealurile, arborii.
Te 'ntunecă azi, cu anii împreună.
Te-au îngropat pe un mal, departe,
Sburătoare nisipuri de aur, sub lună.

Director al revistei *Arta nouă* din București, poetul Vlaicu Bârna se arată preocupat nu numai de canoanele versificației ci și de problemele mai adânci privitoare la operele de artă în genere.

Numai Asociațiunea transilvană „Astra” ne ajută; se gândește cineva la asta?

Călugărul din scorbură

de Bădicu Gheorghe

După ce a luat în stăpânire o bună parte a Ardealului, Ștefan Vodă, Domnul Moldovei, și-a pus în gând să-și vadă țara cea nouă.

A încălecat, într-o zi de vară, pe cal, avea un cal alb ca spuma laptelui și iute ca vântul, — și s'a tot dus peste văi și dealuri, din zori și până 'n seară, când iată ajuns acolo, pe la izvoarele Mureșului, la marginea unei păduri cu frunza deasă. Își scoase meriadea din traistă, iar calului îi dădu drumul să pască. Oștenit cum era, adormi. În somn avu următorul vis: Se făcea că un copil ca de vreo patru ani se ivise în fața lui, ca din pământ, îl luă de mână și-l duse către drumul codrului până hăt departe la o scorbură de copac bătrân, unde ședea un călugăr cu barbă albă ca neaua.

Trezindu-se din somn, Domnul își reaminti visul și încălecat în grabă mare o luă către mijlocul pădurii. Și — minunea minunilor — cum înainta printre copaci i se părea locul tot mai cunoscut, ba pe alocuri chiar așa după cum i se arătase în vis. Dă pîteni calului.

Deodată se pomenește tocmai la scorbura copacului lângă care ședea călugărul.

De bătrân ce era de-abia mai putea grăi. — „Să trăiești Măria Ta!” — îl agrăi moșneagul pe nume, pofțindu-l cu'n glas ca din altă lume, să șadă pe marginea unui trunchiu de alături.

Tocmai bine ai sosit pentru că am să-ți prorocesc câte ceva care o să-ți fie de mare folos.

Ștefan Vodă se așeză în fața călugărului, iar bătrânul începu:

— „Ce am să-ți spun nu vine din înțelepciunea mea ci din darul și îndemnul lui Dumnezeu. Fiule, tu ești tânăr și cuminte. Lui Dumnezeu i s'a făcut milă de neamul tău și te-a trimis pe tine împărat viteaz și înțelept ca să-l scoți din jugul străinilor.

Proverb indian

Leul, cel c'un singur pui,
Liber prin pustie petrece —
Dar măgarul are zece,
Și e val de capul lui!

Trad. de Gh. Coșbuc

Tărie trupească și sufletească ai, curaj și virtute de Domn ai, cum nimeni n'a avut până la tine. Fii vrednic de darurile cu care te-a înzestrat Cel de sus și niciun pas să nu faci fără să te gândești la El, Împăratul împăraților...

La seama! În drumul ce-l faci acum și se arată o mare primejdie. În vremea când dormeai singur, la poalele codrului, spioni dușmani și-au văzut capul și cunoscându-l ei umblă în ruptul capului să te prindă și să te omoare. Nu te înfricoșă, Dumnezeu e cu tine! Am aici o colibuță, unde îmi fac rugăciunile mai bine de un veac; du-te și ia-ți de acolo cruciulița de ceară albă de pe masă și ascunde-o în sân. În orice primejdie vei fi, având crucea la tine, te poți face nevăzut...

Ștefan-Vodă ascultă tot timpul cu evlavie. Și luând cruciulița o puse la piept. Pe dată se simți mai puternic și mai neînfricat.

— Acum du-te până la marginea codrului de către miază-noapte și vei găsi acolo pe iscoadele dușmanului. Dorm duși. Tu însă să nu le faci nimic, dă pin-

teni calului și du-te cu Dumnezeu, Ștefan Măria Ta.

Și să știi, că scris este Ție să fii Domnul cel mai strălucit al Românilor. Și multe bătălii purta-vei și bate-vei și vei risipi pe Turci, pe Tătari, pe Sași și pe Unguri, ce-ți vor călca moșia. Și toți Craii Apusului și însuși Patriarhul din Roma te va lauda...

— Mulțumesc Sfinția Ta, zise tânărul Voievod, — iată o pungă cu galbeni. Fă cu ei o sfântă mănăstire pe locul acesta, ca să fie pomeneire că am umblat odată pe aici!

Călugărul a și zidit o mănăstire frumoasă de i se duse vestea.

Creștinii din satele vecine ziceau: azi mergem la biserică la Sân-Mărtin, — fiindcă pe călugărul care a zidit-o îl țineau de sfânt. De aici rămas și numele satului, care se găsește în marginea pădurii, iar urmele mănăstirii se mai văd și azi.

Un popor mic are tot așa de mult drept la neatârnat, la libertate și la siguranță, ca și popoarele mari.

Sfântul Graal

Sfântul Graal — după legendă — era vasul de smaragd din care a băut Isus Hristos la Cina cea de Taină și în care Iosif din Arimateea a strâas sângele scurs din coasta Mântuitorului, când l-a împuns, pe cruce; sutașul.

În poemele germane când se vorbește de Sfântul Graal, se spune că acest vas mistic dădea, celui care îl poseda, puterea de a face minuni și nu putea fi dobândit decât de un cavaler neprihănit.

El joacă un mare rol în romanele cavalerilor Mesei Rotunde, care întreprinsă mai multe expediții în căutarea sa.

Dus în Britania și ascus timp de câteva secole, a fost găsit în cele din urmă de eroul galic Percival.

Rac cu lampă în piept

Există un rac în Oceanul Atlantic pe care natura l-a dăruit subț piept cu o luminare. Este ca o lampă care nu numai că dispune de un puternic izvor de lumină, ci are chiar și o lentilă care reflectă, adică aruncă lumina mai departe. El se aseamănă deci cu o lampă de buzunar pe care o poți aprinde și stinge după voie. Când vede un dușman venind spre el prin apă, racul își stinge lampa. Se camuflează. Bietul rac oțduce mai rău ca noi, el fiind mereu în stare de război.

Citii și răspândii
Gazeta Transilvaniei

Activitate culturală la Codlea

Sezătorile Culturale ale cercului cultural Astra Codlea, reluate cu Dumineca din 30 Iulie a. c., au continuat și în Dumineca din 6 și 13 Aug. urmând a continua și în 20, 27 August și 3 Septembrie.

1. La *sezătoarea din 6 August* au conferențiat d-l prof. A. Boldor, președ. cercului, despre continuitatea noastră națională, iar elevii școlii de ofițeri, av. rez. și elevele de școli secundare, refugiate aici au executat un program varrat și bogat de recitări, coruri, cântece la vioară, mandolină și acordeon.

Corurile au fost conduse și de astădată de d-l *Păsculescu* — nu Pătrașcu, cum greșit s'a scris în raportul trecut — un harnic și abil dirijor, absolvent al conservatorului din București, concentrat aici la serv. militar.

2. La *sezătoarea culturală din 13 Aug.* — închinată *Moldovei*, a vorbit d-l prof. *Velea* dela liceul Laurian din Botoșani, despre „Moldova noastră”, leagăn scump al culturii și faptelor eroice întru apărarea patrimoniului nostru național.

Frumoasei conferințe a d-lui *Velea* i-a urmat un bogat și distractiv program de coruri, recitări, monolog în clasicul moldoveni și dansuri naționale executate de elevele școlilor secundare, găsite în refugiu aici, iar d-l *Păsculescu*, dirijorul corului, a executat la vioară *Balada lui Porumbescu* și o serenadă, acompaniat la pian de D-na Cpt. *Botea*, D-l ing. agr. *A. Staicu* a dat instructive sfaturi agricole.

Sezătoarea a fost încheiată prin admirabilul „tablou viu „Canonul”, reprezentând provinciile noastre dragi, și cele „luate” fiind indoliante.

Atât la sezătoarea din 6 crt. și la cea din 13 Aug. la ieșire publicul a făcut contribuții benevole pentru cantina orfanilor a Consiliului de Patronaj.

A. B.

Pentru abonații noștri

Situația creată de bombardamentele aeriene ne-au forțat să apărăm numai odată pe săptămână, în 6 pagini.

Schimbările de adrese ale refugiaților și evacuaților din toată țara au dat naștere la multe încurcături, ziarele fiind trimise, până la primirea c. p. de schimbare, pe vechea adresă.

Pe de altă parte, circulația trenurilor, personalul redus al Poștei și multele greutateți pe care abonații le vor fi înțelegând și fără lămuririle noastre, au contribuit ca unii să nu primească gazeta regulat.

Îi rugăm să ne creadă că nu e din vina noastră.

Spitalele

din municipiul Brașov, unde se pot interna răniți

1. Spitalul Mărzescu, str. Cuza Vodă.
2. Spitalul Boli Sociale, str. Dima.
3. Spitalul de Ochi, str. Brân-coveanu.
4. Spitalul Contagioși, str. Cicio Pop.
5. Spitalul Militar Regina Maria.

În afară de spitale, toate sanatoriile din municipiu au un anumit număr de paturi rezervate pentru răniții din bombardament aerian

medicul-șef al municipiului
Dr. Ulplu Ștefan

Adăposturile pentru elevi

Direcțiunile școlilor brașovene sunt foarte insistent rugate să dea fiecare câte un comunicat prin ziarele locale asupra felului cum au soluționat problema adăposturilor pentru elevi.

Părinții cer aceste lămuriri, în pragul noului an școlar

Fără ele — adică fără adăposturi sigure — așa cum sunt cele de „După ziduri” sau altele similare făcute de Primărie și de particulari, s'ar face o crimă îngrămădind mii de elevi între zidurile unui oraș supus bombardamentelor,

Așteptăm răspunsul fiecărei direcțiuni în parte.

Nu circulați în timpul alarmei!

COMUNICAT

Deși s'au dat numeroase comunicate, că este interzisă circulația pietonilor și vehiculelor pe timpul alarmei, s'a constatat că aceste dispozițiuni nu se respectă.

Contravenienții își expun vieța în mod inutil și riscă a fi deferiți justiției.

Se atrage atențiunea pentru ultima oară că circulația pe străzi pe timpul alarmei este și rămâne strict interzisă tuturor persoanelor și vehiculelor, afară de organele polițienesti și ale apărării pasive.

Adăposturile nu se părăsesc până la darea semnalului de încetarea alarmei.

Comandantul Garnizoanei Brașov
Colonel N. Dumitrescu

Posturile sanitare de prim ajutor

Postul I. Cazarma Pompierilor, str. Mihai Viteazul Nr. 7
Telefon 2422.

Postul II. Serviciul Tehnic, str. Regina Maria 64. Telefon 3830 și 1397.

Postul Nr. III Fabrica Bărsava, Calea Bucureștilor Nr. 36. Telefon Nr. 1377 și 1338.

Postul Nr. IV Dispensarul Dârste. Telefon 2333.

Postul Nr. V. Ambulatorul Policlinic, Str. Hirscher Nr. 1. Telefon 2708.

Postul Nr. VI. Ambulatorul Casei de Asigurări Sociale, str. Prundului 7. Telefon 3020.

Postul VII. care a fost bombardat, s'a mutat tot la Ambulatorul Policlinic la Postul V.

Postul VIII. Dispensarul din Stupini, Telefon Nr. 2539.

Postul Mobil. La „Salvarea” str. Cuza Vodă. Telefon 1234.

medicul șef al municip.
Dr. Ulplu Ștefan

Mere căzute în orice cantități cumpără „HESS” S. A. Brașov Cuza Vodă 3.

Mecanic la motocompresor

angajează imediat

Serviciul Tehnic al Municipiului Brașov
Str. Regina Maria Nr. 64.

SECRETUL

Comandamentul Apărării Pasive

a hotărât ca echipele de apărare pasivă locale la darea alarmei, când se retrag din adăpost, să aibă asupra lor măștile de gaz, acestea fiind necesare pentru a asigura nu numai protecția contra gazelor, ci și protecția contra fumului în cazul eventualelor atacuri incendiare masive.

Aceste măsuri se vor aduce și la cunoștința funcționarilor și a populației.

Vase de cositor

farfurii, castroane, căni — înflorate — cumpără Muzeul „Astrei”-Brașov. De asemenea și orice obiect vechiu din industria casnică brașovenească (schealană în deosebi).

S'a deschis

MAGAZINUL ROMANESC

Piața Libertății 14 Piața Libertății 14

LANTEX

stofe, măfășuri, tricofaje, ciorapi, pânzeturile etc.

Telef. 2905 Lilla Măzgăreanu Telef. 2905

TIPOGRAFIA

„ASTRA”

Execută orice tipăritură sau lucrare de legătoare

Telefon 1102

Aveți încredere într'o întreprindere curat românească.

Atelierele: Str. Lungă No. 1. (în curtea cinematografului „ASTRA”)

Cronica Războiului

Ultima oră

România a încheiat armistițiu cu aliații

În seara de 23 August 1944 posturile noastre de radio au anunțat încheierea armistițiului cu puterile aliate și încetarea ostilităților pe frontul din Est.

Proclamația M. S. Regelui Mihai I.

M. S. Regele Mihai I a dat o proclamație către țară prin care se arată că schimbarea a fost necesară pentru a salva țara dela o sigură prăbușire. Se subliniază înlocuirea sistemului de guvernare dictatorial cu cel democratic și recunoașterea din partea Aliatilor a drepturilor noastre asupra Transilvaniei.

Țara își păstrează deplina ei suveranitate, fără amestecul niciunei puteri străine în treburile ei.

Noul guvern

Noul guvern de uniune națională este format din generali la aproape toate departamentele, președinte al Consiliului de Miniștri fiind numit d-l general de Corp de Armată **C-tin Sănătescu**.

Pentru viitoarea orientare internă și externă a țării este concludent faptul că din acest guvern fac parte reprezentanții cei mai de seamă a patru partide: **Național-fărănesc**, prin d-l **Dr. Iuliu Maniu**, **național-liberal**, prin d-l **Dinu Brătianu**, **socialist**, prin d-l **Lucrețiu Pătrășcanu** și **comunist**, prin d-l **C-tin Petrescu**, toți fără portofoliu.

Lupta pentru Transilvania

Odată cu formarea noului guvern, lupta pe față pentru reocuparea Transilvaniei de Nord este deschisă.

În țară e liniște

Până la închiderea ediției, în toată țara este liniște. Totul funcționează în mod normal.

Frontul diplomatic

Evenimentele politice se succed cu aceeași repeziciune pe care o au întâmplările de pe teatrele de războiu. Am putea spune chiar că faptul politic este preludiul acțiunii militare.

Situația din Bulgaria

a fost clarificată de discursul primului ministru, d-l *Bagrianoff*, care după cum am anunțat în cronica precedentă, a rostit un răsător discurs în fața Sobraniei.

„Guvernul care se prezintă astăzi în fața domniilor voastre — a spus primul ministru — și care are marea răspundere a conducerii țării, a fost alcătuit acum zece săptămâni. Destinul împovărat al Bulgariei din ultimii ani se oprise sovăitor la o răscruce dincolo de care fiecare pas părea fatal. După mai multe săptămâni de cercetări și ezitări, poporul bulgar a găsit mijlocul, printr'o opinie publică spontană și generală, să dobândească guvernul actual. De zece

de **Mardare Mateescu**

săptămâni, destinul Bulgarilor se îndreaptă treptat spre calea solidarității umane. Azi, când noul guvern se prezintă pentru prima dată în fața Camerei, trebuie să semnalez mai amănunțit și mai limpede ceea ce am spus în discursul radiodifuzat și ceea ce am trecut sub tăcere“.

După ce d-l *Bagrianoff* și-a mărturisit credința că din conflictul actual se va naște o lume mai dreaptă și mai bună, a continuat: „Poporul bulgar înțelege că acest conflict depășește posibilitățile lui și că are datoria să suporte cu răbdare suferințele și încercările care îi sunt destinate în această nenorocită peninsulă unde Dumnezeu l-a așezat“.

Referindu-se la măsurile de ordin intern luate de guvernul actual premierul bulgar a precizat că, guvernul de sub conducerea d-sale a acționat cu dorința de a nu reînșulești conflictul și de a scădea suferințele generale. Guvernul declară că împărtășește dorința poporului bulgar și că este ferm decis să suprimă toate faptele care sunt în contradicție cu această stare de spirit a poporului bulgar. El dorește să realizeze toate acestea așa fel încât să nu provoace noi suferințe nici poporului bulgar, nici vecinilor lui.

Referitor la discursul d-lui *Bagrianoff*, în cercurile dela *Wilhelmstrasse* s'a refuzat să se ia poziție față de cuvântarea rostită în Sobranie de președintele Consiliului de miniștri. Purtătorul de cuvânt al ministerului afacerilor străine a declarat: Această cuvântare este destinată pentru uz intern și de aceea nu impune o luare de poziție de aici.

„GAZETA TRANSILVANIEI“

Redactor responsabil
ION COLAN

Redacția și Administrația
B R A Ș O V
8-dul Regele Ferdinand No. 12
Tl. 1613

Abonamentul anual Lei 400
Autorități și Societăți Lei 900
Membrii „Astrei“ din
comunele jud. Brașov
și refugiații săteni din
Ardealul de Nord Lei 200

Ulterior declarației dela *Wilhelmstrasse* d. *Draganoff*, ministrul de externe bulgar a citit în fața Sobraniei o declarație a guvernului cu privire la politica externă. După ce a fost făcută această declarație d. *Bagrianoff* a primit pe d-l *Circanov*, însărcinatul cu afaceri străine la Sofia, cu care a avut o convorbire. Se știe că înainte de fixarea atitudinii actualului guvern bulgar, Rusia a amenințat cu ruperea relațiilor diplomatice, iar aviația anglo-americană a exercitat numeroase atacuri aeriene asupra Soliei și a teritoriului bulgar.

Informații

Abonamente de sprijin

General *Manole Enescu*,
prefectul jud. Brașov Lei 1000
Frațilă *Virgil, ing.*, Brașov 600

ANUNȚ

Oficiul P.T.T. de reședință Brașov 1, angajează, cu contract, cărăuși cu căruța și cai, pentru efectuarea transporturilor poștale.

Cei interesați sunt rugați a depune de urgență la secretariatul oficiului oferte pentru luarea în antrepriză a transporturilor poștale.

Sunt preferați proprietarii refugiați sau evacuați cu cai și căruțe.

Birocrațism

de **Ion Colan**

— Continuare din pag. 1-a —

aceste circulări, și nu din curiozitate. Am răspuns și noi la ele, și nu din dilatanțism. De fiecare dată însă, pierzând ore și zile întregi pentru câte-un asemenea răspuns, care, accentuăm, cu toată bunăvoința nu poate fi exact nici măcar cu aproximație, ne întrebăm: Ce se întâmplă cu aceste răspunsuri? Fiindcă dacă noi n'avem oameni destui pentru confecționarea răspunsurilor apoi nici instituția respectivă nu-i are pentru centralizarea lor. Și dacă la noi e alarmă, și la instituția respectivă tot alarmă e, deci timpul de lucru e scurtat pe zi cu cel puțin trei ore.

Și-apoi, să ni se ierte afirmația; din cuprinsul acestor circulări reiese că nouă ne arde de statistici inoperante, fiindcă în împrejurările de azi, un simplu raid inamic întâmplat între ziua când s'a trimis circulara și cea când s'a primit răspunsul, răstoarnă complet toate datele pentru adunarea cărroa au

muncit mii de mâni. Nu-i acesta numai un fel de-a ne afla în treabă, când cinstit ar fi să muncim efectiv, cu scop precis, nu în vânt?

Amintim tuturor instituțiilor vorba unui cronicar, spusă Domnului:

„Mai des cu paharul și mai rar cu orânduielele Măria Ta...“

Sau mai crede cineva că munca efectivă poate fi justificată prin cantitatea de hârtie pusă în circulație?

O fi savant, nu zic, să formulezi 20 de întrebări, când tot n'ai altceva de lucru, dar conducătorii instituțiilor comerciale și industriale, cu funcționarii lor, pușini azi, să se creadă, au preocupări care nu-i mai lasă nici să doarmă.

Recomandăm mai puțin entuziasm în redactarea acestor circulări sortite să încremenească prin dosare și mai multă considerație pentru cei ce muncesc efectiv și util.